

8. SINIF
4. ÜNİTE
İSLAM DÜŞÜNÇESİNDE YORUMLAR

1. Din Ve Din Anlayışı

Kazanım: Din ve din anlayışı arasındaki farklılığı ayırt eder.

<p>Soru : Din nedir?</p> <p>Cevap :</p> <ul style="list-style-type: none">❖ Din, Allah tarafından gönderilmiştir.❖ Peygamberler aracılığıyla insanlara bildirilmiştir.❖ İnsanların hem bu dünyada hem de ahirette mutlu olmalarını amaçlar.	<p>Soru : Allah'ın gönderdiği dinler hangileridir?</p> <p>Cevap :</p> <ul style="list-style-type: none">❖ Yahudilik❖ Hristiyanlık❖ İslamiyet
---	--

BİLELİM

Din ve Din Anlayışı Arasındaki Fark

- ❖ Din, Allah'ın peygamberlere gönderdiği öğütleri içerir. Din anlayışı ise bu öğütlerin insanlar tarafından içinde buldukları koşullara göre yorumlanma ve yaşanma biçimleridir. Bu nedenle din tek iken, din anlayışları farklı olabilir.

BİLELİM

Din ve Din Anlayışı Arasındaki Fark

- ❖ İnsanlar dini, içinde buldukları psikolojik, sosyal, kültürel ve ekonomik şartlar açısından değerlendirip anlamışlardır. Bu da dinin farklı kişiler tarafından farklı anlayış ve uygulama biçimlerinin oluşmasına yol açmıştır.
- ❖ İnsanlar peygamberlerin kendilerine bildirdikleri bu dinleri kendi yaşam koşullarına göre anlamışlar ve yaşama geçirmişlerdir.
- ❖ Kişiler tarafından yorumlar dinin kendisi değildir. Dünyada bir tane İslam dini vardır; ancak binlerce din anlayışı vardır. Yapılan yorumlar farklı ağaçların meyveleri olmayıp, aynı ağacın farklı meyveleridir.

BİLELİM

- ❖ Dinin iki temel kaynağı vardır. Birincisi Kuran, ikincisi peygamberimizin sünnetidir. Bu iki kaynak konuşan kaynaklar değildirler. Onları konuşturan yani yorumlayan insandır. İnsanlarda farklı anlayış ve kavrayış seviyelerine sahiptir. Dinin algılanması ve anlaşılması insanların anlayış ve kavrayış seviyelerinin birbirinden farklı olmasından etkilenir. Böylece din kişisel farklılıklara bağlı olarak farklı şekillerde ortaya çıkabilmektedir.

ÖRNEK

- ❖ Peygamberimiz hendek savaşından döndükten sonra ashabından acil olarak Beni Kurayza'ya gitmelerini ister. Der ki " Beni Kurayza'ya varmadan ikinci namazınızı kılmayın" Ashap yola çıkar, yoldayken ikinci namazının vakti girer. Bir kısmı " Oraya varmadıkça ikinci namazını kılmayalım" derken diğerleri " Resulullah bizim oraya bir an önce varmamızı kastederek böyle söyledi. Bizse varamadık ve vakit girdi. Namazımızı kılmamız gerekir" demişlerdir. Daha sonra durum peygamberimize anlatılır. Peygamberimiz bunu doğal görmüş ve hiç birinin yaptığı için yanlış olmadığını söylemiştir.

ÖRNEK

Tavlanın dini hükmü konusunda farklı görüşler öne sürülmüştür. Farklı düşünülmesinin sebebi bu konuyla ilgili hadislerin farklı yorumlanmasından kaynaklanmaktadır. Hadislerden birisi şöyledir: " Nerd ile oynayan kişi, Allah'a ve Resulüne isyan etmiştir. Alimlerin çoğunluğu hadiste ifade edilen ' Nerd' kelimesini günümüzde oynanan tavla olarak algılamışlardır. Bazı alimler ise bu yasaklanan oyunu günümüzdekinden farklı olduğunu söylemişlerdir. Tavlanın kumar olduğunu, en azından kumara yönelteceğini düşünen alimler tavlanın haram olduğunu söylemişlerdir. Ancak bazı alimler peygamberimizin 'Nerd' adı verilen oyunu yasaklamasının sebebinin kumara araç olarak kullanılması olduğundan hareketle tavlanın kumar aracı olarak kullanılmadığı takdirde günah olmayacağını söylemişlerdir.

2. Din Anlayışındaki Farklılıkların Sebepleri

2.1. İnsan Unsuru

Soru : İnsanlar niçin farklı düşünürler? Örnekler vererek açıklayınız.

Cevap :

- ❖ İnsanlar doğuştan birbirlerinden farklı özelliklere sahiptirler. İnsanların görünüşleri farklı olduğu gibi düşünceleri de farklıdır. İçerisinde doğup büyüdüğü ortamlar da onların farklı kişilik geliştirmelerine neden olur. Her bireyin anlayışı onun kültürel, bilimsel düzeyi, algılama biçimi, ihtiyaçları ve psikolojik durumu ile yakından ilişkilidir.
- ❖ Farklı kişiliklere sahip olan insanlar olayları farklı şekilde algılar ve yorumlarlar. Aynı konularda farklı düşünceler taşırlar ve değişik görüşler ileri sürerler. Örneğin izlenen bir film için herkes farklı şey söyleyebilir. Bazıları filmi başarılı bulurken bazıları başarısız olduğunu düşünebilir. Herhangi adli bir olay düşünelim; bir kısım hukukçular bu olayda anayasa açısından bir problem görmezken bazıları anayasaya aykırı olduğunu düşünebilir. Bunun örneklerini fazlasıyla görmekteyiz. Halbuki bir tane anayasa vardır; ancak hukukçuların hepsinin anayasadan anladıkları bir değildir. İnsanların farklı düşünceler taşımaları doğal ve insani bir durumdur.

2.2. Toplumsal Değişim

BİLELİM

- ❖ İnsanlar birbirlerinden farklı özellik ve yeteneklerle doğarlar. Bu farklılıkları ortaya koymak ve geliştirmek bireyin içinde yaşadığı ailesinin ve toplumunun kültürel yapısıyla yakından ilgilidir. İçinde yaşadığımız sosyal ve kültürel çevremiz bizde farklı değer yargılarının oluşmasına neden olur. Bu farklı değer yargılan da din anlayışlarında farklılaşmalara yol açar. Her ortam ve kültür kendine has özellikler taşır. Bu özellikler o toplumu diğerlerinden ayırır.
- ❖ Her toplum kendi sosyal yapısına uygun bir dinsel yaşam biçimi geliştirir. Her toplum kendi sosyal ve kültürel özelliğini din anlayışına yansıtır. Böylece dinsel yaşamla kültürel yapı birlikte o toplumda diğer toplumlardan farklı bir din anlayışının oluşmasına neden olur.

ÖRNEK

- ❖ Türklerin dinsel yaşamları ile diğer Müslüman ulusların dinsel yaşamları arasında bazı farklılıklar vardır. Türkler kültürel yapılarından dolayı birçok deniz hayvanını haramdır diye yemezken Uzakdoğulu Müslümanlar yemekteirler.

ÖRNEK

- ❖ İslâm dini kısa sürede farklı kültür ve dinlerin bulunduğu çok geniş bir coğrafyaya yayılmıştır. Müslüman olan insanlar İslâm ile ters olmayan eski kültürlerinin bir kısmını İslâm ile bağdaştırarak dinî bir anlam yüklemişlerdir. Bunlar da farklı mezheplerin oluşmasında etkili olmuştur.

ÖRNEK

- ❖ Değişik toplumsal koşulların etkisiyle yeni dinî anlayışlar ortaya çıkmaktadır. Söz gelimi, köyden şehre göç eden bir kimsenin dinsel anlayışında bazı değişiklikler olmaktadır.

BİLELİM

- ❖ Ekonomi ve teknoloji alanındaki ilerlemeler düşünce sisteminde de farklılaşmalara neden olmuştur. Bu da farklı din anlayışlarının ortaya çıkmasında etkili olmuştur. Söz gelimi, ekonomik durumu iyi olan günümüz insanının din anlayışı ile bundan yüz yıl önce yaşamış yoksul birinin din anlayışı arasında farklar vardır.
- ❖ Ekonomik açıdan az gelişmiş bir toplumla gelişmiş bir toplumun ve bireylerin din anlayışları da birbirlerinden farklıdır. Gelişmiş sanayi toplumlarında din daha çok bireysel bir yaşam şekli iken az gelişmiş toplumlarda din sosyal bir norm şeklinde yaşanır.

3. İslam Düşüncesindeki Yorum Biçimleri

Kazanım: Din anlayışındaki yorum farklılıklarını fark eder.

Kazanım: İslam düşüncesindeki yorum biçimlerini sınıflandırır.

Soru : Mezhep nedir?

Cevap :

- ❖ Mezhep sözcüğü "gidilen yol" anlamına gelir.
- ❖ Hem inanç hem de ibadetlerle ilgili ilkeleri farklı yorumlayan düşünce ekolleridir.
- ❖ Mezhep çeşitli nedenlerle ortaya çıkan din anlayışlarının sistemleştirilmiş biçimidir.

Soru : İslam dininin kaynakları nelerdir?

Cevap :

- ❖ Kuran-ı Kerim
- ❖ Sünnet

Soru : Sünnet ne demektir?

Cevap : Peygamberimizin söz ve davranışlarına denir.

BİLELİM

Mezheplerin ortaya çıkışı

- ❖ Hz. Muhammed'in sağlığında Müslümanlar herhangi bir sorunla karşılaştıklarında onu Hz. Muhammed'e sorup bir çözüm bulurlardı. Hz. Muhammed öldükten sonra Müslümanlar karşılaştıkları sorunlarını çevrelerindeki bilgin kimselere sormaya başladılar. Her bilgin kendi bilgi gücüne ve yöntemine göre bu sorunlara çözümler bulmaya çalıştı. Zamanla bu bilgin kimselerin görüşleri toplumların birçoğu tarafından benimsenir hâle geldi. Belli dönemlerde yaşamış İslâm bilginlerinin belli konularla ilgili getirdikleri yorumlar daha sonra sistemleştirilmiş ve mezhepler ortaya çıkmıştır.

BİLELİM

- ❖ Mezhepler arasındaki farklı görüşler ve bunlarla ilgili tartışmalar dinin temel ilkesi ile ilgili değildir. Allah'ın birliği, Hz. Muhammed'in peygamber oluşu, Kuranıkerim'in Allah'ın kelâmı olduğu gibi konularda farklılık yoktur.
- ❖ Mezhepler farklı nedenlere bağlı olarak ortaya çıkmış dinî oluşumlardır. Düşünce özgürlüğünün benimsendiği bir dinde farklı mezheplerin ortaya çıkması kaçınılmaz bir sonuçtur ve gereklidir. Mezhepler bu özellikleri itibarıyla, İslâm'ın dünyanın farklı bölgelerinde benimsenmesine, kolay uygulanmasına olanak tanımıştır.

BİLELİM

Farklı görüşlerle karşılaştığımızda

- ❖ Niçin farklı düşünüldüğünü araştırma imkanımız varsa araştırırız ve doğru olduğuna inandığımız görüşü benimseniriz. Araştırma imkanımız yoksa görüşleri aklımızın ve kalbimizin onayına sunarız. Hangi görüş aklımıza ve kalbimize uygunsa onu benimseyebiliriz. Ancak benimsediğimiz düşüncenin dışındaki görüşlere de saygı göstermeliyiz.

3. 1. İnançla İlgili Yorumlar

Soru : Kalam nedir?

Cevap :

- ❖ İslam dininin inanç esaslarını açıklayan ve savunan ilim dalıdır.

Soru : İnançla ilgili mezhepler nelerdir?

Cevap :

- ❖ Eşarilik
- ❖ Maturidilik

BİLELİM

İnançla ilgili yorumlar;

- ❖ İman esasları hakkında doğru bilgiler vermiş ve açıklamalarda bulunmuştur.
- ❖ İnanç esaslarına yöneltilen eleştirilere cevap vermiştir.

3. 2. Fıkhi İlgili Yorumlar

Soru : Fıkıh nedir?

Cevap :

- ❖ İbadetler hakkında açıklayıcı bilgiler veren ilim dalıdır.

Soru : Başlıca Fıkhi yorumlar nelerdir?

Cevap :

- ❖ Caferilik
- ❖ Hanefilik
- ❖ Malikilik
- ❖ Şafilik
- ❖ Hanbelilik

Soru : Tasavvufi yorum nedir?

Cevap :

- ❖ İçtenlikle dini yaşamak ve dinin temel ilkelerine dayanarak ahlaki güzelleştirmek amacıyla yapılan yorumlardır.

BİLELİM

Tasavvufi ilgili yorumlar;

- ❖ İnsanları Allah'a yönelmeye teşvik eder.
- ❖ Kalp temizliğini önemser.
- ❖ Manevi değerlerin önemine dikkat çeker.
- ❖ Allah sevgisini kazandırmayı amaçlar

4. Din anlayışındaki farklılıklar niçin bir zenginliktir?

Kazanım : Din anlayışındaki farklılıkların niçin birer zenginlik olduğunu açıklar.

Kazanım : Din anlayışındaki yorumların vukufu olabileceğinin farkında olur.

HADİS

Ümmetimin ihtilâfı
rahmettir

BİLELİM

Bir dindeki farklı anlayışlar o din ve toplum için bir zenginliktir. Çünkü,

- ❖ Farklı toplumların ihtiyaçlarına cevap veremeyen bir din büyük kitlelerin dini hâline gelemmez. Sadece sınırlı sayıda bir insan grubunun dini olmaktan öteye geçemez.
- ❖ Farklı din anlayışlarının özgürce ifade edildiği ortamlarda hoşgörü gelişir.
- ❖ Farklı din anlayışları ancak o dinin temel esasları içerisinde kaldığı sürece zenginlik sayılabilir. Bu nedenle İslâm'ın temel inanç esasları içerisinde kalan hiçbir farklı dinsel anlayış İslâm dışı sayılmamalıdır ve Müslümanlar için bir zenginlik olarak görülmelidir.

5. Dinde Zorlama Yoktur

Kazanım : Dinde zorlama olmadığını ayet ve hadislerden örneklerle açıklar.

Ayet : "Dinde hiçbir zorlama yoktur."	Yorum : Allah insanı akıllı, hür bir varlık olarak yaratmıştır. Herhangi bir şeye zorlanması insanı rahatsız eder. Birey dini kendi özgür iradesiyle benimser. Birey kendi isteği dışında herhangi bir dini seçmeye, onun gereklerini yerine getirmeye zorlanamaz. Zorlama sonucunda kişinin sadece sözlerini değiştirebiliriz. Oysa iman temel de bir kalp işidir. Karşımızdakinin kalbini zorla değiştiremeyiz. Bireyin bir dinin gereklerini yerine getirmeye zorlanması da doğru değildir. Çünkü hem zorlayan kişiden hem de zorlanarak yapılan işlerden nefret duyulur
---	---

Soru : Laiklik nedir?

Cevap : Din ve devlet işlerinin birbirinden ayrı yürütülmesidir.

Laikliğin özellikleri

- Laik devlet bütün dinlere karşı aynı mesafededir.
- Bütün dinlere karşı hoşgörüyle yaklaşır.
- İnanç özgürlüğünün sağlanmasını hedef alır.
- Herkes istediği dine inanmakta ve dininin gereğini yerine getirmekte özgürdür.
- Kimse inanç ve davranışlarından dolayı kınanamaz.
- Ulusal egemenlik esas alınır.
- Devlet yönetiminde aklın ve bilimin esas alınmasını ilke edinir.